

Inserati se sprejemajo in velja trislojna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo administracije in ekspedicija na starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Stolinem trgu hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Postava zoper odrtijo.

(Konec.)

Zoper odborov predlog govorili so poslanci Pflügel, Weber, dr. Hönigsman, dr. Landau, za-nj pa dr. Rydzovsky, dr. Kabat, Fux, dr. Menger in Fuchs.

Dekan Pflügel je pojasnoval pravno stran ter povdarjal, da je vsem v srca zapisana pravna postava, ki v vsakem pravicoljubnem človeku zbuja stud pred odrtijo. Kdor se pa za ta stud ne zmeni, tisti se tudi več ne zmeni za pravno in išče povsod le lastno korist. Poglavitno načelo oderuhov je, druge z raznimi pomočki oslepariti in z njihovim premoženjem samega sebe bogatiti. Družine so se združile v države, da varujejo drug drugega srečo in imetje; je li tedaj mogoče, da zakonik, ki vrvnava razmere med državljani, odrtije ne bi poznal, ki ljudem toliko škode prizadeva? Leta in leta že se hudujete nad loterijo, človeku pa, ki v stiski denarja na posodo išče, ne pridete na pomoč, če mora svojo srečo v nikdar ne sito žrelo oderuha vreči in žalostno poginiti. In kako v tem oziru ravna druge države? Na Francoskem še o času revolucije postave zoper odrtijo niso odpravili; na Angleškem bilo je za denar in za blago boljše, dokler so bile te postave v veljavi. V Avstriji je hotel že cesar Jožef II. odpraviti odrtijo in zlasti kazni zoper oderuhe. Tri leta je ta blažena svoboda trpela, potem pa je dvorna komisija zopet nasvetovala patent zoper odrtijo. Odkar je postava zoper oderuhe odpravljena, so Wilkenfeldi vzraščali kakor strupene gobe, ljudstvo pa zaradi teh pijavk konec jemlje.

Dr. Rydzovski pravi, da se strinja s predlogom odborovim, da mu pa hoče še nekaj dostaviti. Odbor trdi, da velikega obožanja kmečkega ljudstva ni kriva odpravljena postava zoper oderuhe, da je marveč vsled te postave na dan prišla prej skrivaj skeleča rana. Govornik pa meni, da poglavitni vzrok tega oboštva je ravno omenjena postava, vsled ktere je moral sodnik za postavna pripoznati posojila, ki niso bila nič drugega nego pravi ropi. Kajti v Galiciji se je od izposojenih denarjev zahtevalo po 50, 100, 200, 500 in še celo 1000 odstotkov. Vsled tega je ljudstvo tako silno obožalo, da je posestvo za posestvom šlo na kant. Deželni uradi so preračunili, da je bilo v 6371 galiških krajih prodanih 800.000 posestev. L. 1867 je bilo v 130 vaseh 164, leta 1874 pa v 633 vaseh že 1036 javnih dražb; če pojde tako naprej, bodo v 13 letih vsa kmetijska posestva v Galiciji prišla na javno dražbo. Zato je deželni zbor gališki lani in letos enoglasno sklenil, da naj se postava od l. 1868, ki je odpravila prejšnjo postavu zoper oderuhe, ustavi ter določi, da več ko 12 odstotkov nihče od izposojenih denarjev zahtevati ne sme. Govornik meni, da država mora dolžnike pred oderuhi varovati in če že neče spremeniti postave od l. 1868, zamore to doseči po kazenski postavi, ki v § 320 določuje, da naj se kaznujejo z ječo do 6 mesecev ali pa z denarno globo do 1000 gld. vsi, ki se lahkomišljenosti ali nevednosti nedoraslih poslužujejo, da denarje ali druge reči iz njih izvlečejo. Ta § se prav lahko raztegne tudi na oderuhe, zato on nasvetuje predlogu odborovemu za besedami: „po spremenjenji civilnih postav“ dostaviti: „ali po kazenskih postavah“.

Za Rydzovskem govoril je moravski poslanec Weber proti predlogu odborovemu. Izvrstno je slikal pomanjkanje, ki tare vse stanovce, zlasti kmeta, in ustavovercem pa slavni vladi tako debele pod nos drobil, da kaj takega že dolgo niso slišali. „Čem volneji je ljudstvo, je rekel, tem hujši ga teži roka očetovske vlade. Ubogo ljudstvo naj pod težo srenjskih, okrajnih, deželnih in državnih davkov konec jemlje, ljubezen vladina neprenehoma govori: Molči, bodi vojak, in plačaj! — Če kak kmetič od pičlega svojega pridelka kaj prodá, brž mu je davkar za hrbotom in mu vzame skupljeni denar, da mu ga na poti domov kdo ne ukrade. Živina bi kmetu pomagala na noge, pa za živinorejo treba je soli, in soli za živino vlada ne da, da bi kdo s to solijo ne solil svojega krompirja... Če kmet ne more plačati davka, ga z ženo in deco zapode iz hiše in mu posestvo pradajo. Na Českem se je zgodilo, da so posestvo, ki je vredno 4000 gld., prodali za 58 gld. Na Moravskem so si hoteli pomagati s tem, da so z velikim trdom osnovali izposojevalnice, pa dasi so vladi nesle veliko dobička, je slavna, očetovska in za blagor podložnikov tako skrbna vlada razrešila najbogatejšo izposojevalnico. Avstrija krvavi iz tisuč ran, a tudi jaz pritrdim odboru, da tega ni kriva samo odpravljena odrtijska postava, največ kriva je vladajoča sistema. Ali mar v ustavoverni dobi ne gospoduje borzni liberalizem čez politično stanje? Niso li ustavoverni ministri duh od duha in kost od kosti tiste vrste ljudi (Gesellschaftsclasse), ki ne kradejo sicer srebrnih žlic, kakor je neki list dobro rekel, pa si milijone goldinarjev prisvojujejo? Ni nekemu udu sedanje vlade vsled

Zgodovina Črne Gore.

Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

Manj prijazen bil je Aleksander, Pavlov naslednik, na prestolju ruskem. Ni čuda toraj, da se je sponeslo spletek polnemu arhimandritu Vučetiću počrtniti vladiko s krivimi tožbami na toliko, da je car poslal v Kotor kot polnomočnika svojega grofa Ivelića, da bi vladiko k odpovedi prisilil. Vrhu tega si je lastila ruska sinoda pravomočnost nad vladiko v cerkvenih rečeh. Takovo postopanje ruske vlade, ki si je s tem nad Črno Goro lastila nadvisost nikakor ne opravičeno, našlo je v Črnej Gori krepek odpor. Narod je odbil od sebe takov napad na svojo samostalnost, in se je izjavil o tem v spomina vrednem izjavi, podpisanem od vseh odličniših mož, v katerem je med drugim stalo tudi tole: „Do sedaj še nismo slišali, da bi sveta sinoda ruska mogla imeti kako moč nad ljudstvom slovansko-srbskim ne živčim znotraj mej Ruske. Mi, narod črnogorski in brdski nismo v nobenem oziru podložniki ruskega carstva, nego edino le pod po-

koviteljstvom njegovim stojimo kot ljud enega in istega plemena, ene in iste vere. . . . Ruska bi mogla nas odbiti od sebe, vendar tega ne nadejemo se. In če bi se zgodilo, ostane nemo zvesti in udani Ruskej tako dolgo, dokler bo tam vladala cerkev pravoslavna. Mi smo gotovi braniti do poslednjega moža svojo od prednikov podedovano svobodo, in raje hočemo umreti z mečem v roki, nego v mrzko robstvo se podati ktereikoli države.“ Ob enem je vlada črnogorska poslala caru zvesto razpravo o vseh rečeh, ktere so se tikale počrtnjenja Vučetičevega in s katero je njegova nedolžnost se jasno spričala. To in energična izjava naroda napravilo je na ruskem dvoru obrat o zadevah Črnogorcev. Vladika Peter je bil spoznan za opravičenega, a lažnjivi očrtnitelj je bil poslan na Sibir.

Kmalopotem je bila Črna Gora zapletena v vojske Napoleonove, ko so stanovci krajine kotorske, ki je po padu ljudovlade beneške Francozom v roke prišla, od vladike pomoči iskali proti tujcem. Ta poziv je bil jako ljub in drag Črnogorcem, kteri so že od davnaj gledali na to primorje. Z luko kotorsko bi si

bili odprli zvezo z vsem naobraženim zapadom, kar bi bilo imelo blagovit vpliv na njihov državni in društveni razvoj. Zategadelj je vladika Peter z veseljem se poprijel te prilike in se spustil s svojih gor febr. meseca 1806. leta, in ravno ta čas je došla tudi ruska vojska, s katero so skupno postopali Črnogorci proti Francozom.

Francoska vojska je bila prisiljena po raznih neizgovornih vojskih zapretilih se v trdnjavi kotorske, kjer so jo Rusi in Črnogorci oblegali. Mir tilritski pa je naredil konec obleganju, in Kotor je pripal Francozom. Vladika Peter je prejel na priznanje svojih zaslug v vojski proti Francozom od cara na dar belo mitro z diamantovim križem.

Vladar francoski v Kotoru je bil Marmont, kteri, spoznavši junaštvo Črnogorcev in izvrstnost vladike Petra, gledal je stopiti z njim v tesnejšo zvezo. V ta namen ga je povabil k sebi, češ, da določi mejo, in vladika je v močnem spremstvu oroženih Črnogorcev odšel v Kotor. Kedar je došel k francoskemu generalu, postavila se je k durim in vratam straža Črnogorcev z golimi handžari. Razgovor med

nekih razodetij tako slabo postalo, da je moral za več mescev iti na odpust? Nihče se več ne da motiti; ta sistema je zamogla le obnesti se pod krilom centralistične liberalne dobe; če pa se hoče čast Avstrije zopet popraviti, bi ne bilo treba, da za njim gredo v pokoj, pa ne cum dignitate, vsi njegovi tovarši, — mislim namreč tovarši zbolelega ministra, — ampak da se vlada vsi ustavoverni svojati izvije iz rok? — Govornik omenja, da še „Aug. Allg. Ztg.“ vladi pripisuje krivdo velike spridenosti in da glavni uradni organ pripoznava, da interesi kmetov se kratijo, tisti ljudje pa, ki se za 10 božjih zapoved ne zmenijo, so se prepričali, da se ima njihova vest ravnati le po kazenskih postavah, katerih paragrafi pa za milijonarje niso več strašni; kazenske postave so le strašne za tiste, ki nočejo verovati liberalnih resnic; če to delajo nastprotni časniki, zamorejo obhajati spomin tisučkratnega zapečatenja. Kamor se ozremo, bodi si na desno ali na levo, navzgor ali navzdol, povsod vidimo pomanjkanje in nezadovoljnost. Vlada je tako daleč prišla, da nihče ni z njo zadovoljen; pa kaj pravim? Sama seboj je zadovoljna. Kakor neki tukajšen list piše, živi od slabih dogodkov v zboru, potem pa zopet sladko spava misleci: Ločiti se, ah, ločiti se je težko! Ljudstvu primanjkuje vsega, pa dovoli se mu dolgove delati in — v loterijo staviti. Lepe postave prepovedujejo igre na slepo srečo; pa država sama vzdržuje največo tako igro, in da se vé, kje se zamore igrati, je povsod videti napis: „K. k. Lottocollector.“ Loterija spridi ljudstvo, to je gotovo, a boljši je menda, da ljudstvo zadnji sold nese v loterijo nego v hranilnico. Obče znano je, da vlada nič, čisto nič ne stori za kmetijstvo; še manj pa se briga za malo obrtnijstvo, ki mora beračiti, da se preživi. Tako ne more dalje biti, reče na koncu govornik, to vsakdo previdi. Ali morate napraviti red in mir med narodi ter kmetijstvu in obrtnijstvu pomagati, ali pa — idite.“

Govoril je še dr. Kabat ter podpiral predlog Rydzovskov, potem pa je predsednik sklenil zborovanje, ki se je drugi dan nadaljevalo. Drugi govorniki niso nič posebnega povedali, razun poljskega poslanca Krzeczunowića, ki je izrekel željo, da naj bi se tudi omejila pravica protokoliranih firm izdavatih menjice. Pri glasovanju bil je z večino sprejet predlog odborov s pristavkom. Rydzovskovim.

vladiko Petrom in Marmontom je spomina vreden. Pred vsem drugim je vprašal general vladiko, čemu je vzel seboj toliko oroženih ljudi, ker se nima nič nepovoljnega bati. „Ne bojim se niti tu niti kjerkoli drugej“, odgovoril je vladika, „ali ljudstvo me ne pusti samega.“ Dalje je omenil Marmont: „Vi ste duhovna oseba, in takej ne gré moč svetna, držite se raje cerkve in službe božje.“ Na to je z dostojnostjo odgovoril vladika: „Oboja moč mi je zaupana od ljudstva. Ne vém, kako je v tej zadevi na Francoskem, ali pri nas biva zakonodajna moč v narodu. Dokler bo po volji narodu, voditi hočem oboji urad, in to pravo hočem čuvati kot zvesti sin svobodne domovine.“ Ko je potem Marmont obrnil besedo na Ruse, ktere je kot barbare psoval, odgovoril mu je vladika: „Gospod general, ne sezajte v svetinje in slavo največjega naroda, čegar zvest sin sem tudi jaz. Rusi niso neprijatelji naši, nego naši bratje, z nami edne vere in ednega plemena“ Naposled je Marmont Črnogorcem očital divjost iz nepriljudnost, vzlasti to, da neprijateljem svojim glave režejo. Na to je odgovoril vladika: „Gospod, narod črno-

Naši poslanci so storili svojo dolžnost. Oni so jasno in odločno pokazali, kje tiči pravi vzrok čedalje bolj množčega se uboštva; če tedaj tudi naprej še ostane kakor je bilo, bode vso odgovornost imela tista stranka, ktera je gluha in slepa za potrebe ljudstva, samo da še dalje ostane na krmilu.

Budgetna obravnava

v državnem zboru se je 6. t. m. pričela in zopet kaže hude rane, za katerimi naša prelepa pa uboga domovina boleha. Poročevalec dr. Brestl je rekel, da naše denarno stanje je jako žalostno; primanjkovalo bo za l. 1876 čez 30 milijonov gld. Plener pa, ki je bil tudi že sam denarni minister in iz skušnje pozna denarne razmere, je trdil, da bode primanjkovalo skoro 61 milijonov in da bo morala vlada narediti 85 milijonov novega dolga. Izplačevanje dolgov bo čedalje težje, nazadnje morebiti celo nemogoče. Le prenarredba davka nas zamore rešiti, pa dotični vladni načrt je napačen in le splošen osebni davek je pravi pomoček.

Poslanec Herman pravi, da napačni upravni organizem je kriv političnega in gospodarskega zapada. Občinam se je izročil najtežavnejši in najvažnejši del policije, žandarji pa, ki so za to postavljeni in od njih plačevani, so pod oblastjo političnih vladov; umetno sestavljene občine se iz zgolj zločnosti ne razdelé. Pri splošnem siromaštvu skrb za reveže strašno tlači srenje, ki vsled mnogo nenaravno podpiranih tovarov kmalo ne bodo imele delavcev, pač pa brezštevilno beračev, če nena doma pride kak polom. Razun tega „švindel“ z omiko in neprimerno veliki stroški za šole srenje spravljajo v dolgove; in vendar se jim jemlje vpliv do ljudskih šol, katerih se poslužujejo, da nasprotujejo katoliški cerkvi in narodu jemljejo narodnost.

Tudi to je napačno, da ste v deželi dve najvišji gosposki, državna in deželna. Da se prihranijo uradniki, ustanovili so se notarji, ki države nič, ljudstvo pa silno veliko stanejo. Tudi pravosodje naj bi se prepustilo deželi, in pravde bi se gotovo slabše ne reševale, kakor se rešujejo na Dunaju. Če bi dežela imela šolstvo v svojih rokah, bi osnovala toliko šol, kolikor bi jih potrebovala. Tudi vseučilišča, muzeji itd. bi potem ne bili tako dragi, kakor so zdaj, ko se za šolstvo ljudem izmolzejo

gorski je junašk in plemenit, in bojuje za drago svobodo. Da neprijateljem svojim glave reže, to je res, ali on tako dela edino le svojim zatiralcem, ko nasproti je narod francoski glavo odsekal svojemu zakonitemu kralju.“ Te besede pa so tako spekle Marmonta, da je zavpil: „Do sedaj, vladika, nazivala se je vaša zemlja „črna“, odslej pa bode nazivana „krvava.“ Moč francoska jo hoče potreti, ter vam tako pokazati, da je silnejša, kot vaše divje junaštvo.“ Vladika je odgovoril brez strahu: „Ravno tega sem si želel, da bi junaštvo naše pokazalo se tudi njemu, pred katerim se trese cela Evropa razen Ruske, in da bi tako slava Slovanov po celem svetu se razglasila.“ To rekel je pustil vladika Marmonta in se vrnil na Cetinje.

Ves čas, dokler so Francozi imeli v oblasti Kotor, gledali so na vsak način dobiti vpliva na Črno Goro, a ko se jim to nikdar ni posrečilo, ščuvali so proti njej Turke. Notri do l. 1813. so morali Črnogorci braniti svojo domovino proti neprestanemu nasilju sedaj enega sedaj drugega, pri katerih prilikah so sijajno pokazivali starodavno svoje junaštvo.

(Dalje prih.)

zadnji groši, da se jim zato daje nemška učnost, ne zmenivši se za vero in narodnost. Nihče ne vé, čegave so ljudske šole, ali srenjske ali državne, le to se vé, da dežele morajo za nje skrbeti. Celo zavode za male otroke si je država prilastila.

Država si dalje prilastuje postavodajalstvo o obdelovanju dežele. Tudi dvojna policijska oblast ni koristna deželam, kakor se je pokazalo pri Alfonsovih dogodkih v Gradcu, katerih je največ kriva vlada, ki bi si morala zapomniti nauk, da se z revolucijo ni šaliti. Zgovornik ni zadovoljen, da vlada v Gradcu napravljala policijsko direkcijo, ki jo bodo morali plačevati tudi prebivalci zunaj mesta, mesto pa bode imelo manj stroškov. Država snuje postave za dežele, ki bi se nikdar ne bile osnovala, če bi imele dežele same govoriti, ki tedaj za ljudstvo niso polajšanje, ampak trinoštvo. Zato se pri narodih zbudi nekaka nezaupljivost, kedar se ima sniditi državni zbor. Vse se križem suče; vladarji in vladani so vsi zmešani, države in dežele hirajo, denarno stanje je znano, pa tudi dežele in občine se čedalje bolj zadolžujejo. Kmetijstvo, ki vse preživi, je čisto ob tla, uprava je demoralizirana, država hodi po bergljah, in upravna mašina podobna je prazno tekočemu mlinu, kteremu vse ropotanje nič ne pomaga. Vlada ni avstrijska, ampak samo dunajska.“ Ker predsednik zoper to protestuje, govornik nadaljuje: „Dežele in kronovine so stareje, kakor država in dinastija in se svoji notranji samostalnosti ne morejo odpovedati; centralizirana država je le stranka, ki nasprotuje cerkvi in se sestavlja samo iz odpadnikov iz vseh držav in več teh se posebno odlikuje po sovraštvu do Slovanov. Centralizirana država gleda na vnanje države ter politiko dela bolj po zahtevah vnanjih držav, kakor pa po potrebščini lastnih narodov. Gospodarski polom je nasledek centraliziranja. Treba je tedaj obrniti in edini pomoček je samouprava in samovlada držav in kronovin ali delitev dela med državo in deželo. To se je narodom zagotovilo po temeljni postavi od 20. okt. 1860, pa zastoj čakajo dežele, da krona reši svojo tedaj zastavljeno besedo. Če ljubite svojo ožjo in širjo domovino, gospôda, delajte po načelih, ktere sem omenil.“

Tudi g. Schaffer se je oglašil in zbornici postregel z nekaterimi splošnimi že tisučkrat premetimi frazami o znižanju davkov, vravnjanji železnic, banke in valute, o prenovljenji colne in kupčijske politike itd. Konečno je prosil desnico, da naj pusti politični prepir (?) in združena z levico to neutralno (!) vprašanje reši na korist celoti.

Dr. Vošnjak je zavračal poslanca Skeneta, ter se je zavaroval proti temu, da naj bi vlada avstrijska prevzela posel beriča turške vlade in čez mejo nazaj zapodila tiste kristijane, ki se pred turško silo rešujejo na našo stran. Žalostno je, da je to izrekel zastopnik avstrijske industrije, ki ima na iztoku še lepo prihodnost; avstrijski vladi se ne more ravno očitati, da bi Turkom sovražna bila in da podpira vstane. Velikega primanjkljaja je po njegovem mnenju kriva centralistična uprava in da kmetje ne morejo več zmagovati davkov, pričajo javne dražbe zemljišč, katerih po listih vse mrgoli. O temeljskih postavah govornik trdi, da so za Slované slepe.

Oglasilo se je še veliko drugih govornikov, ker vsakdo hoče pri tej priliki povedati, kaj narod njegov najbolj teži. Mislimo pa, da malo kdo bi imel toliko pritožiti se, kakor ravno poslanci kranjski. Priliko imajo opomniti, kako se gledé šolstva ravná z ubogim kmečkim ljud-

stvom, ki otrok redno ne pošilja v šolo (selški dogodki); kako je naša vlada s cerkveno borbo (Lesjak) hotela osrečiti Kranjsko; kako okr. glavar Vesteneck županom pošilja ukaze glede občinskih reči, ne da bi se prej o tej reči z njimi posvetoval itd. itd. Poslanci vsi prek tožijo o velikih stroških, ki jih uprava, sodnija, vojaštvo itd. prizadeva državi, in ki so se od l. 1870 jako povikšali, a tega pa ni nihče omenil, da so tega največ krive tako zelo povikšane plače uradnikov. Če hočejo finance spraviti v red, bodo morali tudi v tem oziru marsikaj spremeniti in znižati ali plače ali pa zmanjšati število uradnikov.

Politični pregled.

V Ljubljani, 10. decembra.

Avstrijske dežele.

Nadvojvode Albrechta potovanja na Rusko se sploh tolmači tako, da pomeni sporazumljenje Avstrije z Rusijo. Gotovo je zmagovalni nadvojvoda najboljši posredovalec med tema državama.

Za dunajskega škofa je zdaj odločno predložen škof Kutschker.

V državnem zboru se obravnava še finančna postava in državni proračun za prihodnje leto. V torek ste bili dve živahni seji, večerna je trajala čez polnoči. Poslanec Skene (tast deželnega predsednika kranjskega) je izrazil misel, naj bi naši vojaki bosniške in hercegovinske begune nazaj na Turško gonili, dr. Vošnjak ga je zaradi tega ostro prijel, rekoč, da bi potem Turki reveže žive drli, z ženskami pa še huje delali. — V verskem odseku je dr. Weber predložil novo postavo o zakonu, po kateri bi bil zakon razvezljiv, katoličani bi se lahko ženili in možile z nekatoličani in še celo duhovni, ki so že prejeli više blagoslove, bi se smeli ženiti, ako prestopijo k protestantovski veri! — Liberalni poslanci se res trudijo ljudstvo spraviti iz revščine in zadreg!

V gosposki zbornici je komisija pritrdila Wildauerjevi šolski postavi, kakor je bila v državni zbornici sklenjena, tedaj bo ta postava sprejeta tudi v gosposki zbornici.

Vlada je podala državnemu zboru načrt postave, po kateri imajo državne posojilnice vsaj do 1. marca 1876 nehati. Znano je, da te posojilnice niso nikomur koristile, kakor nekterim ustavoverskim fabrikantom, tedaj se ne bo nihče drug jokalo za njimi, kakor ti.

V ogerskem državnem zboru se je obravnavala 7. t. m. postava o povišanju davka od prihodkov. Poslanec Mihalović je izrekel, da Hrvaška in Slavonija nikakor ne morete strpeti višega davka.

Vnanje države.

Pruska država misli nakupiti vse železnice, tako, da bodo njena lastnina. Za to misel se poganja posebno vojaško-strokovnjaška stranka. To je pomenljivo. Prusija hoče po vsi sili postati strogo vojaška država, zato pa mora imeti tudi železnice vse v svoji oblasti.

V Rimu je naredilo veliko hrupa to, da je bil bivši kvestor turinski zaradi velikih goljufij prijet in zatožen. Tedaj le goljufije in ropanje v blaženi Italiji!

Na Bavarskem se je deželni odbor ljudske stranke uprl oni kazenski postavi, ktero je državni zbor v Berlinu podal deželnemu zboru bavarskemu, in nasvetoval, naj se zavrne, ker ni potrebna, pač pa stroga, kakor postave v srednjem veku.

Z jugoslovanskega bojišča se sliši le o nekterih manjših praskah, obširnejših novic nimamo.

Domače novice.

V Ljubljani, 11. decembra.

(Zarad „Hainbunda“), ki ga je profesor Heinrich z nekimi dijaki snoval, je c. k. dež. vlada vodstvom tukajšnjih srednjih šol naročila dijake ostro posvariti in opomniti jih na šolske postave, ki dijakom prepovedujejo društva snovati ali društev se vdeleževati. Veseli nas, da slavna vlada našega klica ni prezirala, a prej ko dijake bi morala po naši misli prijeti g. profesorja, o katerem je bilo po raznih listih brati že toliko pritožeb, da bi bil res že krajni čas pokazati mu, kakšne dolžnosti da učitelji imajo. G. Heinrich sicer trdi, da on pri tem „bundu“ nič nima, ampak da so ga snovali dijaki sami, ki so njega le prosili, da bi pod njegovim vodstvom študirali nemške klasike. Pa čudno se nam zdi, da bi dijaki iz realke in učiteljske pripravnice obrnili se samovoljno do g. Heinricha, kakor da bi med svojimi učitelji ne imeli nobenega profesorja, ki bi jim mogel razlagati nemške klasike.

(Glavni odbor družbe kmetijske) je po sklepu v seji 4. dne t. m. zbornici poslancev na Dunaj poslal peticijo, naj na prid kmetijstvu vseh avstrijskih dežel blagovoli potrditi predlog ministerstva kmetijstva, kije v rubriki „za podpore kmetijstvu“ v proračunu za prihodnje leto stavilo 267.000 gld., finančni odsek pa je ta znesek znižal le na 169.900 gld. Ker bodo menda vse družbe kmetijske v istem smislu vložile prošnje, se je nadjati, da večina zbornice pritrdi ministrovemu predlogu, vsaj je jasno kot beli dan, da največ bremen v Avstriji nosi kmetijstvo, da je tedaj le pravično, da se mu v napredek pomaga, kar se ravno po subvencijah različnim oddelkom kmetijstva stori, s povzdigo kmetijstva pa potem tudi moč davkoplačevalcev krepča. V isti seji je odbor enoglasno sklenil, gledé na vodjevo poročilo o 25letnem obstanku podkovne in živinozdravniške šole ljubljanske, gosp. Pavla Skaleta, ki je vseh 25 let učenik podkovstva in mnogih družih naukov živinozdravstva na tej šoli, v imenu družbe kmetijske počastiti z zahvalnim in pohvalnim pismom za njegovo izvrstno sodelovanje pri podučevanju učencev v umnem podkovstvu in ozdravljanji bolne živine. („Nov.“)

(Iz seje deželnega odbora 4. decembra.) Še dve izpraznjeni deželni štipendiji za sadje- in vinorejsko šolo na Slapu podelil je deželni odbor Ignaciju Lesjaku in Janezu Peče-tu iz Zatičine. — Predlogu krajnega in okrajnega šolskega sveta, da se nadučitelju in vodji ljudske šole v Žužemberku Bernardu Jevnikarju dovoli voditeljska doklada 50 gld. — se pritrdi. — V smislu sklepa deželnega zbora od 13. maja leta 1875 o načrtu postave za odvezo od bire in družih dajatev za cerkve, duhovne redove, župnije in njih organe se je sklenilo, da se poprašajo politične gosposke in knezoškofijski ordinariat oziroma dekanije in nektera županstva za njihovo mnenje o načrtu te postave. — V zadevi zapuščine leta 1868 umrlega ribniškega dekana Holzapfna, ki je po oporoki namenjena za napravo zavoda za kranjske gluhoneme (mutce), je deželni odbor sklenil, zapuščinsko premoženje prevzeti v varstvo in gospodarstvo deželnega zastopa, ter se obrniti na deželno vlado, da se obrestni te zapuščine smejo obračati že pred napravo lastnega zavoda za odgojo kranjskih gluhonemih v zavodih družih dežel. („Nov.“)

(„Sl. Narod“) je bil od državnega pravdnika tožen, da je prestopil program, ker je citiral hrvatske članke. Pa okrajna sodnija je vrednika Jurčiča in g. Armiča, faktorja „Nar.

tiskarne“, ki je bil tožen zaradi zanemarjanja tiskarske dolžnosti, nekriva spoznala.

(Ponarejeni bankovci desetaki.) V torek na večer so v Ljubljani prijeli človeka, ki je pri nekem usnarji na šentpeterskem predmestju za usnje izdal dva ponarejena desetaka. Ko so ga preiskali, so jih dobili še več pri njem. Oddan je deželni sodniji.

Razne reči.

— Č. g. J. Komljanec pride za kaplana v Mengiš.

— „Učiteljski Tovariš“, ktere ga je izpodkopavati jela najprej glasovita „Schulzeitung“ po nemški, potlej pa celo „Slovenski Učitelj“ po štajarski, in kteremu bi nekteri naši nemčurski pa liberalni šolmaštri radi že skoraj zapeli nagrobnico, neče še zamreti, marveč precej pogumno naznanja, da izhajal bode tudi prihodnje leto 1876 v sledečem vabilu k naročbi:

Na vprašanje: Bode li „Učiteljski Tovariš“ prihodnje leto še izhajal? — odgovoril je darežljivi založnik vredništvu: Petnajst let sem ga zakladal in skrbel za-nj, hočem še v prihodnje storiti svoje, t. j., doslej smo se trudili zastonj, trudimo se še zanaprej, kajti ne založništvu ne vredništvu ne prinaša list vrednega plačila, nikar že dobčka. Vredništvo ne želi ne hvale ne plače, pa se tudi ne boji ne truda ne graje, dokler je marljivo delovanje na slovenskem šolskem in učiteljskem polji živa potreba. Prav sedanjí čas pravi domoljub ne sme omahovati in po vetru se obračati, ker je že tako preveč vrtačnikov na svetu. Drevo se po sadu spozna, tako se kaže in spoznava že tudi sedanje šolstvo po svojem sadu. Bodi si, kakor koli, „Učit. Tovariš“ se bode zvesto držal svojih dosedanjih načel, svest si, da resnica in pravica naposled vselej zmaga. Vendar bi pa vredništvo samo nikakor ne vzmagovalo brez sposobnih podpornikov, šolskih dopisnikov in dobrih tovarišev učiteljev. Tem gre hvala, da „Tovariš“ duševno napreduje, in da je marsikaj spravil na svetlo, česar bi brez njega ne bilo. Ponašati se sme, da ravno po njem je domoljubni učenjak P. Hitzinger dobil sedaj dostojen spominek na čast narodu slovenskemu. Kar je koristil sem ter tje „Jezičnik“, zgodilo se je po „Tovarišu“. Zato bode tudi v prihodnje podpiral ga zvesti mu pisatelj gosp. prof. J. Marn, kateri, opisavši v tečaju lotošnjem J. N. Nečaseka pa A. Umeka Okiškega, kazati boče v prihodnjem, kaj sta bila nam Slovencem Pater Marko Pohlin učitelj, pa Valentin Vodnik učenec, kar bode v zgled in posnemo spet učiteljem in učencem. Razun tega bode donasal „Tovariš“ mnogo-vrstnega blaga za krščansko izgojo in podučevanje; razlagal bode učno tvarino, pojasnoval šolske pomočke, prinašal po moči pesmi in napeve; v nadaljevalni šoli bode učitelj Ljudomil razkladal v domačih pogovorih kaj iz naravoslovja; slovenske učitelje pa bode budil k marljivemu delovanju ter vnel v njih ljubezen do njihovega svetega poklica, do cerkve in naroda, z glasilko vedno gotovo: Vse za vero, dom in carja! — Priporočeval bode časih iz stare zgodovine šolske; koliko pa bode iz sedanje ali novejšje, to pa se bode ravnalo po prijaznih dopisnikih in vdanih nam učiteljih, ktere toraj lepo prosimo, naj nam radi sporočajo iz krajnih in okrajnih zborov, sploh iz šolskega življenja. Želimo tedaj in vabimo, da si skoraj naročite, in da potem zvesto prebirate „Tovariša“ pripravniki učiteljski, kajti tudi po njem se lahko pripravljate na svoj stan; vabimo vrle tovariše učitelje slovenske,

ter sploh šolske prijatelje duhovske in deželne, da z dostojnim naročanjem pomagata „Učit. Tovarišu“ nositi tovor tudi v prihodnjem letu, kedar bode izhajal kakor doslej 1. in 15. vsakega meseca, in veljal za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr., kar naj se blagovoljno pošilja založniku R. Milicu na Starem trgu št. 33, dopisi in sporočila pa vredniku Mateju Močniku, učitelju na I. mestni šoli v Ljubljani. Na zdravje, z Bogom!

Vredništvo in založništvo.

— Kamniška čitalnica napravi dne 12. t. m. „Besedo“ v svojih prostorih s programom: 1. „Pri meni bod“, četverospev. 2. Igranje na dvoje citre. 3. „Poslednja želja“, samospev s spremljevanjem na glasoviru. 4. „Ubogi pevec“, resna igra v I. dejanju s petjem. 5. Tombola. — Začetek ob 8. uri zvečer. — K obilni vdeležbi vljudno vabi odbor.

— Čitalnica mariborska ima v nedeljo 12. decembra 1875. ob treh popoldne občni zbor.

— Umrli je 7. t. m. č. g. Jožef Zupin, fajmošter na Črnučah. R. I. P.

— Imenovanje. P. n. gospod dr. Alojzij Zorn, vodja in prof. bogoslovja, je imenovan za dejanskega konzistorijalnega svetovalec; prof. dr. Jožef Gabrijevčič in dr. J. Flapp sta imenovana prosinodalna izpraševalca.

— Kako drage so nove šole. Nek dopisnik iz Koroškega v „Sl. Gosp.“ našteva, koliko tam stanejo nove šole. Na Koroškem dobiva 1 referent v šolskih zadevah 2800 gl., 1 koncipist 950 gl., 1 deželni šolski inšpektor 3200 gl.; potem doklade dobiva referent 400 gl., koncipist 200 gl. in inšpektor 400 gl. na leto. Potem 2 učitelja v deželnem šol. svetu 400 gl., deželni šol. inšpektor potnine in dnevine 400 gl.; okrajni šolski inšpektorji: 2 dobita 300 gl., eden 250 gl., šest 1800 gl., dva 700 gl., eden 400 gl. in eden 600 gl. Potnina vnanjih udov deželnega šolskega sveta znaša 2400 gl., stroški za kancelije 2300 gl. — sploh vse skupaj znaša 17.364 gl. Dodati še moramo kakih 3000 gl. za inšpektorje gimnazij in realk in tedaj stane nas samo novo šolsko nadzorovanje na 1. 20.364 gl. Poprejšnji dekani so kot šolski ogledi dobivali od vsake šole 3 goldinarje, in še te so plačevale cerkve. Tedaj je nadzorovanje kakih 500 šol stalo 1500 gld., tedaj za celih 19.864 gld. manje, kakor sedaj. Mislimo, da je razložek — velik in občutljiv.

— Katoliško polit. društvo v Konjicah je 28. novembra imelo zborovanje, h kateremu se je bilo zbralo lepo število kmetov iz Konjic, Zreč in sv. Jerneja. Vladni komisar je bil g. dr. Wagner. Tajnik č. g. Voh je poročal o delovanju odbora in podal kratek cerkveno-političen razgled, č. g. predsednik pa je razvijal vzroke slabega denarnega stanja pri kmetih, katerih smo že zadnjič omenili. Društvo je gr. Hohenwartu, kot predsedniku kluba desnega središča, izreklo zahvalo za interpelacijo, kako hoče vlada braniti kmete in obrtnike predolgega in silno občutljivega izsesavanja. Tudi se je izreklo začudenje in obžalovanje, da sta izmed slovenskih poslancev to interpelacijo podpisala le gg. Herman in Barbo. Č. g. A. Šlander je v tehtnem govoru, kterega so kmetje zvesto poslušali, razvijal vrednost poljedelstva, ki je narode pripeljalo do omike in pospeševalo razširjevanje vere krščanske.

— V Haložah so 8. t. m. odprli novi most čez Dravo. 25. nov. se je tam zgodila nesreča. Nek bogat kmet Solina, ki je navažal haložke stege in se preveč nasrkal haložana,

se s hlapcem tako dolgo na bornu šali, da se oba v Dravo obalita. Hlapca so pijonirji izvlekli, gospodar pa je utonil.

— Porotne sodnije v Gorici 4. sessija se bode začele 7. decembra 1875, in so zdaj, kakor se razvidi iz imenika, skoro sami italijanski porotniki.

— Premijskih listov od 1. 1864 bile so 1. decembra izžrebane te-le serije: št. 76, 772, 1080, 1279, 1569, 1793, 1845, 1862, 2137, 2445, 2518, 3021, 3229, 3457 in 3535. Izmed teh serij dode: 200.000 gl. s. 2137 št. 19, 20.000 gl. s. 1845 št. 35, 15.000 gl. s. 2518 št. 87 in 10.000 gl. s. 2518 št. 69; po 5000 gl. s. 1862 št. 76 in s. 3535 št. 69; po 2000 gl. s. 1569 št. 85, s. 1793 št. 3 in s. 2445 št. 55; po 1000 gl. s. 1793 št. 2, s. 1862 št. 81, s. 3021 št. 19, s. 3229 št. 81 in št. 91, in s. 3535 št. 52; po 500 gl. s. 76 št. 25 in št. 67, s. 772 št. 34, s. 1279 št. 41 in št. 100, s. 1793 št. 17, s. 1845 št. 91, s. 2137 št. 47, s. 2518 št. 20, št. 53 in št. 91, s. 3229 št. 25, št. 33 in št. 51, s. 3535 št. 88; in po 400 gl. s. 76 št. 55, s. 1080 št. 1, št. 14 in št. 16, s. 1569 št. 19, št. 30, št. 41 in št. 52, s. 1793 št. 33 in št. 48, s. 1845 št. 18 in št. 29, s. 2137 št. 28, št. 71 in št. 96, s. 2445 št. 88, s. 2518 št. 83, s. 3457 št. 42 in št. 67 in s. 3535 št. 79.

Zahvala in prošnja.

Iskreno zahvalo izrekam visokočastitemu gospodu stolnemu dekanu in fajmoštru Jožefu Zupanu za darovanih 54 knjižic „Sveto leto“, ktere bodo jetnikom kot molitvene bukve gotovo v velik dušni prid služile.

Ob enem se obračam na vse prečastite gospode pisatelje in založnike cerkvenih in molitvenih knjig, da jih v ta dobrodejni namen po moči darovati blagovolijo.

Leopold Klinar,
kurat v kaznišnici na Gradu.

Listnica opravištva.

Č. g. J. K., župn. v Z.: Potrpite še malo; pri drugem natisu se bode zgodilo po Vašem zahtevanju.

G. J. K., sluga na V.: Je že prav; da le vemo, boste „Slovenca“ tudi prejeli.

Č. g. M. A., župn. v Sv.: Prejeli in polovico vpisali za prihodnje četrtletje.

Č. g. M. L., f. oskrbnik v N. O.: Poslano prejeli ter takoj oddali. Kedaj pride na vrsto, ne vemo.

Č. g. M. St., kapl. v Č.: Plačano do 30. sept. t. l.

G. J. L. v O.: Ne zamerite, da ne ker ne gre. Saj Vam je znano: „Es ginge wohl, aber es geht nicht“.

Več čč. gospodom: Nič zamere, je vse prav došlo.

Umrli so:

Od 30. nov. do 6. dec. Jurij Ramšak, 52 l., za bryhtovo boleznijo; Amalija Herrisch, 63 l., za pyemijo; Marija Žerjav, 61 l., za pljučnico; Leop. Lavrin, maz. dete, 19 dni, vsled slabosti; Vincencija Pernstein, vsled starosti; Marija Mevčna, 59 l., za vodenico; Janez Miklavc, 31. l., za pljučnico; Marija Simonetti, 35 l., za vnetjem možgan; Marija Dolencec, 82 l., vsled starosti; Marija Orešek, 52 l., za jetiko; Marija Marn, 52 l., za vodenico; Vincencija Resnik, 22 l., za vnetjem v drobavji; Urban Pirnat, 71 l., za mrtudom; Miklavž Minand, 36 l., za vnetjem možganov.

Telegrafične denarne cene 10. decembra.

Papirna renta 69.36 — Srebrna renta 73.45 — 1840letno državno posojilo 111.80 — Bankine akcije 924 — Kreditne akcije 205.75 — London 113.80 — Srebro 105.50. — Cos. kr. cekini 5.23 — 20Napoleon 9.10.

Jos. Svoboda,

lekarničar „pri zlatem orlu“,
tik železnega mosta v Ljubljani.

priporoča toliko priljubljena salicilna zdravila, ki so:
1. Salicilna voda za izplakovanje ust pri grlobolenji (difteritis). (74—11)
2. Salicilni zobni prah za snažesje zob. Izmed vseh do zdaj znanih prahov najboljši.
3. Salicilna umivalna voda zoper vse kožne izpušaje.
4. Salicilna šupa zoper neprijetno potenje nog.

„ZVON“

začne izhajati z novim letom, po dvakrat v mesecu na celi pōli. Naročnina mu bode: za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold.; učencem in dijakom (po več listov skupaj v zavoji) 3 gold. na leto, 1 gold. za 4 mesece.

Naslov: An die Redaktion der Zeitschrift „Zvon“, Wien, Hernals, poste restante.

Na Dunaji, 1. decembra 1875.

(86—1) Jos. Stritar,
Wien, Ottakring, Hauptstrasse 23.

Dr. Janez Steiner

c. k. bilježnik,

ima svojo (87—1)

pisarnico

v Kranji hiš.-št. 180.

Nove metrične mere in uteži!!

Cimentirano, najlepše izdelano po nizki ceni:

Železni uteži po 1/2, 1, 2, 5, 10, 20 kilo.
Uteži z mesinka posamezni, od 1 grama do 5 kilo vsak.

Uteži z mesinka v garniturah brez posode.
v posodi na 3 sorte.
za decimalne vage.
za centimalne vage.

Mere za tekočine, trdne in debele, s cina.
z belega kositarja.

za olje.
za pivo.
za vino.

Mere za suhe reči z belega kositarja.
z železnega kositarja
po 5, 10, 20 litrov.
z lesa od 1 do 100 lit.

Mere za štrhanje.
Mere za blago, plošaste ali štirivoglate,
z železa ali lesa.

Palični metri (prej colne palice) s pušpana, ribje kosti, mestuka in slonove kosti.

Vage vsake vrste in velikosti.
Stari uteži se pri kupu vračunijo!!

Zaloga teh mér, utežev in vag je pri

Albinu Slitscher-ju,

(88—1)

trgovcu z železjem v Ljubljani na dunajski cesti št. 64.